यस्मात्प्रकृतेःपरः अतोनिर्गुणः अतएवअजःअव्यक्तः रागद्वेषादिनिमित्तभूतदेहेंद्रियादिरहितः सोऽपिस्वमायागुणंसत्त्वादिकमाविश्य अधिष्ठाय बाध्यान्प्रति यद्वा देवासुराणांप्रतिपरस्परंयाबाध्यबाधकतातांगतः प्राप्तः तत्रहेतुर्जातइत्यर्थः ॥ ६ ॥ तत्रगुणानांस्वीयत्वेसति प्राकृतपुरुषवद्विषमःस्यात् तत्तुनास्तीत्याह सत्वमिति ननुस्वेच्छयागुणाधिष्ठानेनापिपक्षपातवैषम्यंस्यादेव न तस्यकालकृतत्वादित्याह नतेषामितिसार्धेन उल्लासोवृद्धिः ॥ ७ ॥ सत्त्वस्यजयकालेदेवादीन्ऋषींश्चाभजत् तत्तद्देहंप्रविश्यवर्धयतीत्यर्थः रजसोजयकाले असुरान् तमसोजयकाले यक्षरक्षांसि तस्यकालस्य अनुगुणःसन् ॥ ८ ॥ समस्यापिनिमित्तभेदेनवैषम्येदृष्टांतः ज्योतिरादिव ज्योतिर्यथाकाष्ठादिषु जलंयथापात्रेषु आकाशोयथा घटादिषु अग्निर्यथाकाष्ठसंयोगात्ह्रस्वदीर्घादिरूपःस्यात्तथाभगवान् नानारूपआभाति ननुतर्हितद्वदेवविवेकेनकिंनप्रतीयते तत्राह संघातात् सु

निर्गुणोऽपित्वजोऽव्यक्तोभगवान्प्रकृतेःपरः ॥ स्वमायागुणमाविश्यबाध्यबाधकतांगतः ॥ ६ ॥ सत्त्वंरजस्तमइतिप्रकृतेर्नात्मनोगुणाः ॥ नतेषांयुगपद्राजन्ह्रासउल्लासएववा ॥ ७ ॥ जयकालेतुसत्त्वस्यदेवर्षीन्रजसोऽसुरान् ॥ तमसोयक्षरक्षांसितत्कालानुगुणोऽभजत् ॥ ८ ॥ ज्योतिरादिरिवाभातिसंघातान्नविविच्यते ॥ विदंत्यात्मानमात्मस्थंमथित्वाकवयोंऽततः ॥ ९ ॥ यदासिसृक्षुःपुरआत्मनःपरोरजःसृजत्येषपृथक्स्वमायया ॥ सत्त्वंविचित्रासुरिरंसुरीश्वरःशयिष्यमाणस्तमईरयत्यसौ ॥ १० ॥

रादिदेहात् नविविच्यते नपृथक्प्रतीयते तर्हितान्भजतीतिकुतोज्ञायते तत्राह विदंतीति आत्मानंजीवात्मानं कवयोनिपुणाः मथित्वाकार्यदर्शनलिंगेनविचार्यजानंति अंततःस्वभावकालकर्मादिवादनिषेधेन विंदंतीतिपाठेलाभोऽपिज्ञानमेव अत्रापिज्योतिरादिरिवेतिद्रष्टव्यम् यथासूर्यकांतादौदाहदर्शनात् ज्योतिर्ज्ञायते यथाचगंधदर्शनाद्वायुरित्यादि ॥ ९ ॥ तदेवंमायागुणवशेनैतद्वैषम्यंनस्वाभाविकमित्युक्तं तर्हिगुणपारतंत्र्यादनीश्वरत्वमाशंक्याह यदा आत्मनोजीवस्यभोगायपुरः शरीराणि परमेश्वरः सिसृक्षुःभवति तदासाम्येनस्थितंरजःपृथक्सृजति विचित्रासुतासुपूर्षुरिरंसुःक्रीडितुमिच्छुःयदातदासत्त्वंपृथक्सृजति शयिष्यमाणःसंहरिष्यन् यदातदातमःपृथक्ईरयति आधिक्यतांनयतीत्यर्थः ॥ १० ॥